

Arkipäivän osallisuutta lähiöihin

Suosittelusten käyttöön ottamisen tuloksena on moniäänisempi ja demokraattisempi lähiö, jossa osallisuuden kokemukset ovat arkipäivää.

01

Tukea

palveluiden
ja etujen
hakemiseen

03

Positiivinen syrrjintä

osallistuvassa
budjetoinnissa

05

Päättäjien ja
viranhaltijoiden
läsnäolo
lähiöissä

02

Aktiivisen lähiöarjen

turvaaminen

04

Epävirallisia
**kohtaamis-
paikkoja**
lähiöiden
julkisiin
tiloihin

Demokraattisen lähiön lähtökohtana ovat asukkaiden tarpeet

Arkipäivän osallisuuden ja demokratian kantavana voimana on mahdollisuus osallistua tasa-arvoisesti omaa elämää ja asuinympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Asukkaiden tarpeiden ja toiveiden tulisi olla lähiöitä koskevan päätöksenteon keskiössä. Lähiöiden demokraattinen tulevaisuus edellyttää päättäjien ja viranhaltijoiden läsnäoloa sekä halua hyödyntää kokemuseräistä tietoa lähiöiden arjesta.

Aktiivisen, osallistuvan kansalaisen ohella huomiota tulisi kiinnittää hiljaisempien, passiivisempien ja marginaalisempien äänien kuulemiseen. Osallisuuden esteet voivat olla moninaisia – esimerkiksi heikentyneet aistit, liikkumisen esteet, köyhyys, sairaus, virkakielen vieraus ja vaikeudet käyttää digitaalisia palveluja kaventavat mahdollisuuksia vaikuttaa omaan arkeen. On tärkeää tunnistaa näitä esteitä sekä etsiä keinoja niiden madaltamiseksi.

Suosituks

01

Tukea palveluiden ja etujen hakemiseen

Haavoittuvassa asemassa olevia ja ikääntyneitä tulee auttaa palveluiden hakemisessa ja käyttämisessä.

Esimerkiksi etsivä sosiaalityö tavoittaa vain murto-osan avun tarvitsijoista. Apua täytyy tarjota aktiivisesti ja siitä voi tiedottaa esimerkiksi kotiin lähetettävällä kirjeellä tai paikoissa, joissa ihmiset oleskelevat, asuvat ja liikkuvat lähiöissä (esim. ruokakaupoissa, kadulla ja kahviloissa).

02

Aktiivisen lähiöarjen turvaaminen

Kynnystä aktiiviseen lähiöelämään tulee madaltaa arjen ratkaisujen, esteettömyyden, liikennesuunnittelun, edullisten harrastusmahdollisuuksien ja lainattavien/vuokrattavien liikkumisvälineiden avulla. Aktiivisuutta voivat edistää kaupunkien lisäksi myös yksityiset palveluntarjoajat ja yritykset.

Ikääntyneiden ja liikuntarajoitteisten turvallista ja omatahtista liikkumista voidaan edistää pidentämällä vihreän valon kestoa suojateillä. Esimerkiksi Hollannissa tässä on hyödynnetty puhelinsovellusta, Singaporessa magnetiivokorttia ja Isossa-Britanniassa älykkäitä liikennevaloja. Liikkumismahdollisuuksia voidaan edistää myös lainattavissa tai vuokrattavissa olevien, liikuntarajoitteet huomioivien ulkoiluvälineiden tarjonnalla. Esimerkiksi Tampereen Koukkunimen palveluasumisen yksikössä saatuja kokemuksia ahkioiden sekä sähköavusteisten riksojen ja pyörien käytöstä voidaan hyödyntää lähiöiden palvelutarjontaa arvioidessa.

Yritykset voivat edistää aktiivista kaupunkiarkea omassa toiminnassaan, esimerkiksi ottaamalla ruokakaupoissa käyttöön kiireettömän asioimisen mahdollistavan hitaan kassan, kuten on tehty esimerkiksi Espoon K-Citymarket Iso Omenassa.

03

Positiivinen syrjintä osallistuvassa budjetoinnissa

Osallistuvassa budjetoinnissa tulee käyttää positiivista syrjintää lähiöiden sisällä siten, että osa budjetista kohdennetaan suoraan haavoittuvassa asemassa olevan ihmisryhmän (esim. vailla vakituista asuntoa olevat, ikääntyneet, liikuntaesteiset, työttömät, päihderiippuvaiset) käyttöön. Valittava ryhmä voi vaihtua vuosittain. Näin tuetaan suuremmin heitä, jotka eivät yleensä osallistu aktiivisesti tai saa ääntään kuuluviin lähiöitä kehitettäessä.

04

Epävirallisia kohtaamispaikkoja lähiöiden julkisiin tiloihin

Lähiöiden julkisia tiloja – kuten katuja ja aukioita – tulee nykyistä enemmän kehittää epävirallisten kohtaamisten paikkoina. Epävirallisia kohtaamisia voi edistää sallivalla tilojen käytöllä sekä liisäämällä istumapaikkoja ja roska-astioita keskeisiin lähiötiloihin. Onnistuneena esimerkkinä voidaan pitää Turun Varissuon metsäpubia, mikä on toiminut hyvin kaupungin, poliisin ja asukkaiden yhteistyön ansiosta. Sallivana julkisena tilana se on vähentänyt haavoittuvassa asemassa olevien yksinäisyyden kokemuksia sekä edistänyt satunnaisia kohtaamisia.

05

Päättäjien ja viranhaltijoiden läsnäolo lähiöissä

Lähiöiden demokraattinen tulevaisuus edellyttää päättäjien ja viranhaltijoiden läsnäoloa lähiöissä sekä heidän halukkuuttaan hyödyntää kokemuseräistä tietoa. Suorat yhteydet asukkaisiin ovat välttämättömiä lähiöiden toimivan arjen turvaamisessa. Esimerkiksi Turun Varissuolla aiemmin toimineen aluepoliisin pitkäjänteinen toiminta ja läsnäolo lähiön arjessa loivat luottamuksellisen suhteen asukkaisiin ja mahdollistivat oikea-aikaisen puuttumisen ongelmiin.

Arkipäivän tietoa tulee välittää säännöllisesti lähiöiden palveluista ja kehittämisestä vastaaville viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Heidän tulee säännöllisesti jalkautua lähiöihin sekä keskustella henkilökohtaisesti lähiön asukkaiden tai toimijoiden kanssa. Asukkaiden antamaan palautteeseen tulee vastata ja tiedottaa palautteen johdosta tehdyistä toimenpiteistä. Saatua tietoa ja palautetta tulee hyödyntää päätöksenteossa ja sen valmistelussa.

Tekijät

Päivi Kymäläinen, Riina Lundman, Virve Repo, Vilhelmiina Vainikka
Tampereen yliopisto

Oikeus lähiötilaan -tutkimushanke

(projects.tuni.fi/oikeuslahiotilaan)

JUSTSPACES-tutkimusverkosto

(Research Network for Justice, Space and Society:
research.tuni.fi/justspaces)

.....

Tampereen yliopiston Oikeus lähiötilaan -tutkimushanke (2020–2023) on tuottanut tietoa ja käsitteellisiä avauksia lähiöiden marginaaleista, julkisista tiloista ja kaupunkimuutoksesta. Hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää kaupunkisuunnittelussa ja -politiikassa lähiötietoisuutta sekä sosiaalisesti kestävästä kaupunkikehityksestä edistettäessä.

Hanke on osa ympäristöministeriön koordinoimaa
Lähiöohjelmaa (2020–2022).

.....

YHTEYSTIEDOT:

Päivi Kymäläinen

paivi.kymalainen@tuni.fi

Layout: Mari Mero